မာတိကာ

နိဒါန်း

သာသနာ

ဗုဒ္ဓ၏အဆုံးအမများ

ပိဋက – ၃ ပုံ ၁
ဝိနယပိဋက - ၅ ကျမ်း
သုတ္တန္တပိဋက - ၅ ကျမ်း ၂
အဘိဓမ္မပိဋက - ၇ ကျမ်း

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်း

ပရမတ္ထတရား - ၄ ပါး ၄

စိတ်ပိုင်း

စိတ် (၈၉ ပါး / ၁၂၁ ပါး) ၅
ကာမာဝစရစိတ် - ၅၄ ပါး ၆
အကုသိုလ်စိတ် - ၁၂ ပါး
အဟိတ်စိတ် - ၁၈ ပါး ၁၀
မဟာကုသိုလ်စိတ် - ၈ ပါး ၁၅
မဟာဝိပါက်စိတ် - ၈ ပါး ၁၆
မဟာကြိယာစိတ် - ၈ ပါး ၁၇
ရူပါဝစရစိတ် - ၁၅ ပါး ၁၈
အရူပါဝစရစိတ် - ၁၂ ပါး ၂၀
လောကုတ္တရာစိတ် - ၈ ပါး/၄၀ ပါး ၂၄

စေတသိက်ပိုင်း

စေတသိက် - ၅၂ ပါး ၂၉
စေတသိက်စုများ ၃၀
အညသမာန်းစေတသိက် - ၁၃ ပါး
အကုသိုလ်စေတသိက် - ၁၄ ပါး ၃၃
သောဘဏစေတသိက် - ၂၅ ပါး ၃၅
သင်္ဂဟနည်း ၄၂
နာမ်ခန္ဓာ - ၄ ပါး ၅၀

ပကိဏ်းပိုင်း

သင်္ဂဟ ၆ မျိုး ၅၂
ဝေဒနာသင်္ဂဟ
ဟေတုသင်္ဂဟ ၅၄
ကိစ္စသင်္ဂဟ
ဒွါရသင်္ဂဟ ၅၆
အာရမ္မဏသင်္ဂဟ ၅၇
ဝတ္ထုသင်္ဂဟ ၅၉

ရုပ်ပိုင်း

ရုပ် - ၂၈ ပါး ၆၁
ရူပသမုဋ္ဌာန (ရုပ်ကိုဖြစ်စေတတ်သောအကြောင်း) ၇၀
ရုပ်ကလာပ် - ၂၁ စည်း ၇၅
ရူပပဝတ္တိက္ကမ (ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပျက်ပုံ) ၇၈
ခန္ဓာ - ၅ ပါး ၈၁
ခန္ဓပိမုတ် နိဗ္ဗာန် ၈၂

နိဗ္ဗာန်

နိဗ္ဗာန်ဂုဏ်ရည်များ ၈၄
နိဗ္ဗာန် ၂ မျိုး ၈၇
နိဗ္ဗာန် ၃ မျိုး ၈၈

ဝီထိပိုင်း (စိတ်, စေတသိက်တို့၏ဖြစ်စဉ်) နှင့် ဝီထိမုတ်ပိုင်း/ဘုံပိုင်း (သတ္တဝါတို့၏ဖြစ်စဉ်)

ဝီထိပိုင်း ၈၉
စိတ်၏အသက် ၉၁
ရုပ်၏အသက်
ဝီထိ - ၆ မျိုး
ဝီထိဖြစ်ကြောင်းအင်္ဂါ - ၄ ပါး ၉၂
နောက်လိုက်ဝီထိ - ၄ ပါး ၉၃
မနောဒွါရဝီထိ ၉၄
ကာမဇောဝါရ ၂ ဝီထိ
အပ္ပနာဇောဝါရ ၂ ဝီထိ
ဝီထိမုတ်ပိုင်း/ဘုံပိုင်း ၉၆
ဘုံပိုင်းစတုက္က - ၄ မျိုး ၉၇
ဘုံ - ၄ မျိုး
ပဋိသန္ဓေ - ၄ မျိုး ၁၀၃
ကံ - ၄ မျိုး ၄ လီ ၁၀၅
အကုသိုလ်ကံ - ၁၀ ပါး (ဒုစရိုက် - ၁၀ ပါး) ၁၀၈
ကာမကုသိုလ်ကံ - ၁၀ ပါး (သုစရိုက် - ၁၀ ပါး) ၁၀၉
ပုညကြိယဝတ္ထု - ၁၀ ပါး
ဘုံဌာနနှင့် ကံအမျိုးအစား ၁၁၀
သေခြင်းအကြောင်း - ၄ ပါး ၁၁၃
သေခါနီးနိမိတ်ထင်ပုံ ၁၁၄
နိမိတ်နှင့်ဒွါရ ၁၁၆
ဘဝကူးပုံ ၁၁၇
ဘဝနိကန္တိကဝီထိ ၁၁၈

သမုစ္စည်းပိုင်း (ပရမတ္ထတရားတို့၏ ပေါင်းစည်းမှု)

သမုစ္စည်းပိုင်း ၁၁၉
အကုသလသင်္ဂဟ ၁၂၀
မိဿကသင်္ဂဟ ၁၂၉
ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟ ၁၃၇
သဗ္ဗသင်္ဂဟ ၁၄၂
တဏှာအစစ် ၁၀၈ ၁၄၆

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် နှင့် ပဋ္ဌာန်း (အကြောင်းကျိုးဖြစ်စဉ်)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း ၁၄၉
ပဋ္ဌာန်းနည်း ၁၅၈

ပညတ် (လောကသဘောအမှန်)

ပညတ် - ၂ မျိုး ၁၇၀
အတ္ထပညတ် - ၈ မျိုး ၁၇၁
သဒ္ဒပညတ် - ၆ မျိုး ၁၇၂

သမထ–ဝိပဿနာဘာဝနာ (စိတ်ကို ဘာဝနာအာရုံနှင့် လေ့ကျင့်ခြင်း)

သမထကမ္မဋ္ဌာန်း – ၄၀ ၁၇၆
ကသိုဏ်း - ၁၀ ပါး
အသုဘ - ၁၀ ပါး ၁၇၀
အနုဿတိ - ၁၀ ပါး ၁၇၉
အပ္ပမညာ - ၄ ပါး ၁၈၀
အာဟာရေပဋိကူလသညာ - ၁ ပါး ၁၈၁
စတုဓါတုဝဝတ္ထာန် - ၁ ပါး ၁၈၂
အာရုပ္ပ - ၄ ပါး
စရိုက် - ၆ ပါး
ဘာဝနာ - ၃ ပါး ၁၈၄
နိမိတ် - ၃ ပါး ၁၈၅
ဘာဝနာ နှင့် နိမိတ်တွဲစပ်ပုံ
ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း
ဝိသုဒ္ဓိ - ၇ ပါး ၁၈၆
လက္ခဏာ - ၃ ပါး ၁၈၇
အနုပဿနာ - ၃ ပါး
ဝိပဿနာဉာဏ် - ၁၀ ပါး ၁၈၈
ဝိမောက္ခ - ၃ ပါး ၁၈၉
ဝိမောက္ခမုခ - ၃ ပါး
ဝိသုဒ္ဓိ နှင့် ဉာဏ်စဉ်အဆင်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်ပုံ ၁၉၁
သီလဝိသုဒ္ဓိ
စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ၁၉၂
ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ
ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ ၁၉၃
မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ၁၉၄
ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ၁၉၈
ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ၁၉၉

နိဂုံး

ဝိညတ်ရုပ် ၂ ပါး

မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို သူတစ်ပါးတို့အား သိစေနိုင်သော အမူအရာအထူးကို ဝိညတ်ရုပ် ဟုခေါ်၏။

၁။ ကာယဝိညတ် = မိမိ၏ အလိုကို သူတစ်ပါးတို့အား သိစေတတ်သော ခြေ လက် ဦးခေါင်း စသည့် ကိုယ်အမူအရာ အထူး။

၂။ ဝစီဝိညတ် = မိမိ၏ အလိုကို သူတစ်ပါးတို့အား သိစေတတ်သော စကားသံ စသည့် နှုတ်အမူအရာ အထူး။

မိမိက လက်ယပ်ပြလိုက်သည့်အခါ သူတစ်ပါးတို့က မိမိ၏ 'လာစေလိုသောဆန္ဒ'ကို သိလိုက်၏။ ဤသို့ သိနိုင်ခြင်းသည် လက်ယပ်မှုတွင် ပါဝင်နေသော ကာယဝိညတ်ရုပ်၏ အစွမ်းကြောင့်ဖြစ်၏။

အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို လှုပ်ရှားသော ကိုယ်ကာယ (လက် စသည်) ဖြင့် သိစေတတ်သော အမူအရာထူးသည် ကာယဝိညတ်မည်၏။

တစ်ဖန် 'လာပါဦး' ဟု အသံပြုပြောဆိုရာတွင် မိမိ၏ 'လာစေလိုသောဆန္ဒ'ကို သူတစ်ပါးတို့ သိလိုက်ခြင်းသည် အသံ၌ ပါဝင်နေသော ဝစီဝိညတ်ရုပ်၏ အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်၏။

အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို စကားသံဖြင့် သိစေတတ်သော အမူအရာ အထူးသည် ဝစီဝိညတ်မည်၏။

ဝိကာရရုပ် ၅ ပါး

ဝိ = အထူး + အာကာရ = အမူအရာ၊ ထူးထွေခြားနားသော အမူအရာကို ဝိကာရရုပ်ဟု ခေါ်၏။

၁။ ရူပ လဟုတာ = နိပ္ဖန္နရုပ်တို့၏ ပေါ့ပါးခြင်း သဘော။
၂။ ရူပ မုဒုတာ = နိပ္ဖန္နရုပ်တို့၏ နူးနူးညံ့ညံ့ဖြစ်သော သဘော။
၃။ ရူပ ကမ္မညတာ = ကိုယ်မှု နှုတ်မှု အမျိုးမျိုး၌ ရုပ်ခန္ဓာ၏ ကောင်းမွန်ခံ့ညားခြင်းသဘော။